

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Відокремлений структурний підрозділ
«Криворізький фаховий коледж Національного авіаційного університету»

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

з навчальної дисципліни

«Політологія»
(назва навчальної дисципліни)

спеціальності 073 «Менеджмент»
(код та назва спеціальності)

освітньо-професійної програми «Менеджмент транспорту та логістики»
(назва освітньо-професійної програми)

Склав викладач: Височенка Л.Р.
(прізвище та ініціали)

Конспект обговорений
на засіданні кафедри/циклової комісії
соціально-гуманітарних дисциплін
(назва кафедри/циклової комісії)

Протокол № 9 від «22» 12 2020р.

Завідувач кафедри/ голова циклової комісії
Коваленко О.Ф.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Лекція 1. Тема. Вступ, предмет і функції політології.

План лекції

- 1 Політика як суспільне явище
- 2 Становлення політології як науки і навчальної дисципліни. Її предмет і взаємозв'язок з іншими науками.
- 3 Категорії і функції політології. Прикладна політологія.
- 4 Методи політологічного дослідження.

Література:

1. Баранівський В.Ф. Політологія: Підручник / В.Ф. Баранівський. – Київ: Національна академія управління, 2016 р. – 236 с.
2. Воронянський О.В., Кулішенко Т.Ю., Скубій І.В. Політологія: Підручник / О.В. Воронянський, Т.Ю. Кулішенко, І.В. Скубій. – Харків: ХНТУСГ імені Петра Василенка, 2017 р. – 180 с.
3. Горлач М.І., Кремень В.Г. Політологія: наука про політику: Підручник (для студ. Вищ. Навч. Закл.) / М.І.Горлач, В.Г. Кремень. – Київ: Центр учбової літератури, 2009. – 840 с.
4. Піча В. М., Хома Н. М. Політологія: підручник для студ. вищ. закладів освіти. – 5-те вид., стер. – Л.: Новий Світ-2000, 2008. – 304 с.
5. Томахів В. Політологія, Навч. Посібник. Вид. т-е, доповнене / В. Томахів. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018 р. – 244 с.
6. Тупчієнко Л.С. Політологія: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л.С. Тупчієнко. – К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2010. – 268 с.
7. Шляхтун П.П. Політологія: історія та теорія: Підручник / Л.С. Шляхтун. – К.: Центр учбової літератури, 2010 р. – 472 с.

Зміст лекції

В основі всіх процесів, що відбуваються в суспільстві, можна виявити політику, хоча не все в людських відносинах можна звести до політики. У наш час немає людини, яка могла б сказати, що вона перебуває поза радіусом дії політики. Навіть якщо людина вважає себе аполітичною, вона змушена визнавати й одночасно поважати рішення політичної влади. Знання політики відповідає інтересам кожної людини, яка прагне зрозуміти своє місце й роль у суспільстві, повніше задовольнити свої потреби в співтоваристві з іншими людьми, впливати на вибір цілей і засобів їхньої реалізації в державі.

Люди усвідомлюють політику двома шляхами: через повсякденні погляди, одержувані в повсякденному практичному досвіді, і через наукове знання, що є результатом дослідницької діяльності. Повсякденні несистематизовані уявлення про політику існували протягом багатьох віків. У тій або іншій формі вони властиві кожній людині. Відбиваючи переважно практичну сторону політичних явищ, повсякденні знання можуть бути істинними або помилковими. У цілому ж вони не відбивають дійсність глибоко й всебічно й тому не можуть служити надійним орієнтиром людини у світі політики. Все це покликана систематизувати політична наука і її вивчення.

1 Політика як суспільне явище

Політологія – наука про політику. Для розуміння предмета політології потрібно з'ясувати суть поняття "політика". Слово "політика" походить від давньогрецького "polis" (місто-держава) та його похідних: "politike" (мистецтво управляти державою), "polites" (громадянин), "politicas" (державний діяч) та ін. Аналізуючи ці терміни приходимо до висновку, що поняття політики охоплює надзвичайно широкий спектр суспільної діяльності, спрямованої на здобуття, використання, підтримку або повалення державної влади. Як сфера суспільного життя політика включає відносини між суб'єктами, власне управлінську і організаційну діяльність, поведінку людей, їх соціально-політичні інтереси, потреби, мотиви і традиції функціонування політичних інститутів та організацій, політичні ідеї та погляди.

Суб'єкти політики – це особи і соціуми, а також створені ними установи і організації,

які беруть активну, свідому участь в політичному процесі.

Об'єктами політики є всі явища політичного та суспільного життя – елементи політичної, економічної, правової і культурно-духовної підсистем суспільства, а також соціуми і окремі особи, на які спрямована діяльність суб'єктів політики.

Політика має складну будову. У науковій літературі виділяють різні аспекти й складові частини політики. Одне з найбільш широко розповсюджених розподілів політики – розмежування в ній форми, змісту й процесу (відносин).

Форма політики – це її організаційна структура (держава, партії й т.д.), а також норми, закони, що забезпечують її стійкість, стабільність і що дозволяють регулювати політичне поведіння людей.

Зміст політики виражається в її цілях і цінностях, у мотивах і механізмах прийняття політичних рішень, у проблемах, які вона вирішує.

У політичному процесі знаходить висвітлення складний конфліктний характер політичної діяльності, прояв і здійснення відносин різних соціальних груп, організацій й індивідів.

Форма, зміст і процес не вичерпують будову політики. У якості її самостійних елементів можна виділити: 1) політичну свідомість, що включає внутрішній світ, менталітет, ціннісні орієнтації й установки індивідів, а також політичні погляди й теорії; 2) нормативні ідеї: програми й виборчі платформи політичних партій, цільові настанови груп інтересів, політико-правові норми; 3) інститути влади й боротьби за неї; 4) відносини володарювання – панування й підпорядкування, а також політичного суперництва, боротьби.

Політика може здійснюватися на декількох рівнях: будівництво й експлуатація лікарень, шкіл, суспільний транспорт і т.п.).

1. Нижчий рівень включає рішення місцевих проблем (житлові умови,

2. Локальний рівень вимагає державного втручання. Це політика на рівні регіону. Її здійснюють великі групи, зацікавлені в розвитку свого регіону.

3. Національний рівень, або його ще називають макрорівень, характеризує політику на державному рівні: це публічна примусова влада, особливості її устрою й функціонування.

4. Міжнародний рівень, або мегауровень відноситься до діяльності міжнародних організацій: ООН, ЄС, НАТО й ін.

Роль політики як особливої сфери громадського життя обумовлена її властивостями:

- універсальністю, всеохоплюючим характером, здатністю впливати на практично будь-які сторони життя, елементи суспільства, відносини, події;

- включеністю, або проникаючою здатністю, тобто можливістю безмежного проникнення, як наслідок,

- атрибутивністю – здатністю сполучатися з неpolітичними суспільними явищами й сферами

Границі політики в суспільстві є, але вони завжди рухливі. Протягом людської історії вони то розширювалися, (причому настільки, що іноді політика охоплювала все суспільство), то звужувалися.

Майже будь-яка суспільна проблема може стати політичною в тому випадку, якщо, на думку політичних лідерів вона зачіпає інтереси всього суспільства й вимагає обов'язкових для всіх громадян рішень. Вона поширюється на багато економічних, культурних й інших суспільних явищ, причому інколи, здавалося б, навіть на сугубо особисті інтимні області. Так, наприклад, на початку 90-х років XX ст. у Польщі, ФРН і деяких інших країнах гострі політичні дискусії й протистояння між різними суспільно-політичними рухами викликали питання із приводу заборони абортів.

Політика багато в чому залежить від конкретних історичних умов, пануючої в суспільстві ідеології, моральних і релігійних норм, рівня розвитку самої людини, її світосприйняття та культури.

1.2 Становлення політології як науки і навчальної дисципліни.

Її предмет і взаємозв'язок з іншими науками.

Політична наука як самостійна галузь знань виникає на рубежі Середньовіччя й Нового часу, коли мислителі почали роз'яснити політичні процеси за допомогою наукових, а не релігійно-міфологічних аргументів. Основи наукової політичної теорії заклали Н. Макіавеллі, Т. Гоббс, Дж. Локк, Ш. Л. Монтеск'є й ін. Класиками політичної теорії стали такі дослідники новітнього часу, як М. Вебер, Р. Міхельс, М. Дюверже, Р. Дарендорф та ін.

Політологія як самостійна наукова дисципліна почала формуватися в другій половині XIX ст. В 1857 р. Ф. Лейбер починає читати курс політології в Колумбійському коледжі, в 1880 р. у цьому ж коледжі створюється перша школа політичної науки, що поклало початок активному формуванню в США системи політологічних навчальних і наукових закладів. А в 1903 р. була створена Американська асоціація політичних наук, у тому ж році почав видаватися політичний журнал.

У Франції викладання «політичних і моральних наук» було започатковано ще в часи Великої французької революції. Нині більшість французьких провінцій мають інститути політичних наук.

У Великобританії з 1885 р. функціонує Лондонська школа економічних і політичних наук, де відбувається підготовка працівників органів державної влади та управлінців різних рівнів.

В 1896 м італійський політолог і соціолог Г. Моска опублікував книгу «Елементи політичної науки», що дає підстави говорити про розширення політичної науки в Європі, починаючи з кінця XIX ст.

Завершився процес становлення політології як самостійної науки й навчальної дисципліни в 1948 р. У цьому ж році під егідою ЮНЕСКО була створена Міжнародна асоціація політичної науки. На проведеному нею Міжнародному конгресі з питань політичної науки (Париж, 1948 р.) був визначений зміст цієї науки й рекомендовано включити курс політології до вивчення в системі вищої освіти як загальнообов'язкової дисципліни. Були вироблені визначення й співвідношення основних складових частин політичної науки: 1) політичної теорії; 2) політичних інститутів; 3) партій, груп і суспільної думки; 4) міжнародних відносин.

У СРСР політологія тривалий час розглядалася як буржуазна теорія, лженаука й тому перебувала в зародковому стані. Окремі політологічні проблеми розглядалися в рамках історичного матеріалізму, наукового комунізму, історії КПРС, інших суспільних наук. При цьому їхнє вивчення носило догматичний, однобокий характер. Політологію, як новий навчальний курс, починають викладати у всіх вищих навчальних закладах України тільки після розпаду СРСР.

Як самостійна наука політологія має свій об'єкт і специфічний пред-мет пізнання.

Об'єктом політології виступає сфера політичних відносин у суспільстві.

Сфера політичних відносин набагато ширше того, що можна було б назвати чистою політикою. Вона охоплює процеси функціонування й розвитку влади, включення мас у політику, економічні, соціальні й духовні інтереси суспільства. Політична сфера являє собою взаємодію в політичному процесі великих і малих соціальних груп, об'єднань громадян, окремих індивідів. Політична сфера включає й соціально-політичні інститути, і організації, за допомогою яких здійснюється взаємодія між окремими суб'єктами політики.

Предметом політології є закономірності формування й розвитку політичної влади, форми й методи її функціонування й використання в державно організованому суспільстві.

Своєрідність політології полягає в тім, що всі соціальні явища й процеси вона розглядає співвідносно з політичною владою. Без влади не може бути політики, оскільки саме влада виступає засобом її реалізації. Категорія «політична влада» універсальна й охоплює всі політичні явища. Наприклад, проблеми реформи політичної системи, які дуже гостро обговорюються в нашій державі. З погляду правової науки вони являють собою

суперечку про зміст правових норм, з погляду політології – це теоретичне відбиття боротьби різних соціальних сил за володіння економічною й політичною владою в суспільстві.

Таким чином, політологія – це система знань про політику, політичну владу, політичні відносини й процеси, про організацію політичного життя суспільства.

Політологія виникла й розвивається у взаємодії з багатьма науками, що досліджують окремі сторони політики як суспільного явища (див. мал. 1.1).

Власні підходи до вивчення різних аспектів політики мають історія й географія, право й соціологія, філософія й економіка, психологія й кібернетика й ряд інших наук. Кожна з них має своїм предметом дослідження того або іншого аспекту сфери політичних відносин, починаючи від методологічних і кінчаючи конкретно-прикладними питаннями.

Історія вивчає реальні суспільно-політичні процеси, різні точки зору на ці процеси. Тим самим дозволяє з'ясовувати й пояснювати причини політичних процесів, що відбуваються.

Філософія створює загальну картину світу, з'ясовує місце людини і її діяльності в цьому світі, дає загальні поняття про принципи й умови пізнання, займається розробкою теоретичних концепцій взагалі, політичних – зокрема.

Економічна теорія розглядає економічні процеси як основу політичної сфери, що дає можливість зрозуміти природу політичних відносин.

Право окреслює загальні рамки діяльності всіх державних структур, а також інших організацій, громадян й їхніх об'єднань, тобто рамки формування явищ, важливих для політики.

Соціологія дає політології інформацію про функціонування суспільства як системи, про взаємодію різних соціальних груп в аспекті політичних відносин. Особливо коштовними для політології є методологічні розробки соціології щодо проведення емпіричних досліджень (анкетування, контент-аналіза, експертних опитувань і т.п.).

Тісно пов'язана політологія із психологією. Аналізуючи діяльність людини в політичній сфері, політолог використовує поняття, розроблені психологічною наукою: «потреби», «інтереси», «ідеали» й ін.

У своїх дослідженнях політологія опирається також на дані політичної географії й політичної антропології, використовує матеріали політичної глобалістики.

В останнє десятиліття з'явився цілий ряд спеціальних політологічних дисциплін: політичне моделювання, політична іміджіологія, політичний маркетинг й ін. Такі науки як кібернетика, логіка, статистика, теорія систем дають політології форму, кількісні виміри, конструкції подачі наукових повідомлень із погляду абстрактних тлумачень політичних явищ і процесів.

3 Категорії й функції політології. Прикладна політологія

Як і всяка наукова дисципліна, що має предмет дослідження, політо-логія має свою систему категорій, тобто вузлових понять, за допомогою яких розкривається предмет науки.

Специфікою політологічного категорійного апарата є те, що будучи сформованим пізніше, ніж апарати інших суспільствознавчих наук, він запозичив багато категорій з історичних, філософських, правових, соціологічного словників. Чимало термінів політологія почерпнула з області природничих наук: кібернетики, біології, теоретичної математики й ін. Система політологічних категорій перебуває в розвитку, вона постійно збагачується й на міжнародному, і на вітчизняному рівнях. Проте вже встоялися, увійшли в широку практику деякі елементарні поняття. Вони^-то й будуть розкриватися й тлумачитися в наступних темах.

До числа найважливіших категорій політології відносяться: політика, політична влада, політична система суспільства, політичний режим, громадянське суспільство, політичні партії, політична культура, політична еліта, політичне лідерство й ін.

Політологічні поняття й оцінки, вплив політології на життя сучасного суспільства

стають усе більше розповсюдженими й істотними. Це свідчить про наявність різноманітних зв'язків політології із суспільством, про виконання нею ряду важливих функцій. Виділимо найбільш очевидні.

Теоретико-пізнавальна функція пов'язана з виявленням, вивченням, розумінням різних тенденцій, труднощів, протиріч політичних процесів, з оцінкою політичних подій, що відбулися.

Методологічна функція політичної науки, припускає, що розуміння загальних закономірностей політичного життя суспільства допоможе іншим соціальним наукам у вирішенні їхніх специфічних завдань.

Аналітична функція політології, як й інших суспільних наук, спрямована на збагнення суті політичних процесів, явищ, їхню всебічну оцінку.

Регулятивна функція полягає в тім, що політологія сприяє виробленню правильних орієнтирів у бурхливих політичних потоках, забезпечує вплив людей й організацій на політичний процес, їхню участь у політичних подіях.

Суть прогностичної функції в тім, що знання світових тенденцій політичного розвитку і їхнє співвіднесення з існуючими в суспільстві групами інтересів дозволяє завчасно визначити ефективність передбачуваних політичних рішень. Наявність попередньої експертизи допомагає застрахувати суспільство від негативних наслідків і неефективних дій.

Наукове прогнозування майбутнього здійснює спеціальна наука – футурологія. Характерною рисою футурології є те, що вона складає середньострокові прогнози (близько 50 років). Однак цей період занадто великий, щоб визнати вірогідним пряме прогнозування наслідків. На сучасному етапі особливо великого значення набуває короткострокове прогнозування наслідків політичної поведінки суб'єктів у різних регіонах країни та політичних акцій, що проводяться ними.

Умовно політологію можна розділити на теоретичну й прикладну. Обидві складові нерозривно пов'язані між собою, доповнюють і збагачують один одного.

Теоретична політологія ставить своїм завданням отримання нового знання, пояснення і розуміння політичної реальності, розробку нових концептуальних моделей реальності.

Прикладна політологія – це галузь політичної науки, що досліджує конкретні політичні ситуації з метою одержання для зацікавлених осіб й організацій певної інформації, розробки для них політичних прогнозів, практичних порад і рекомендацій.

Специфіка прикладної політології яскраво проявляється в її цілях і кінцевому продукті. Теоретична політологія ставить метою одержання нових загальних абстрактних знань, досить універсальних, або знань, що характеризують цілі типи явищ. Прикладна політологія прагне розробити в основному короткострокові прогнози передбачуваних подій, дати конкретні рекомендації певним учасникам політичного процесу.

Прикладними політологічними дослідженнями займаються, як правило, професійні аналітики, експерти, іміджмейкери (фахівці зі створення в уяві громадян, особливо виборців, позитивного образу політика), радники політичних діячів й інших особистостей, що мають відношення до реальної політики.

Прикладні дослідження звичайно здійснюються за замовленням державних органів, партій, інших організацій, кандидатів на виборні пости й т.д. Такі дослідження досить широко використовуються при підготовці урядових рішень, а також при проведенні виборчих кампаній. Прикладна політологія розробляє технології керування виборчими кампаніями, процесами створення політичних партій й об'єднань, використання можливостей засобів масової інформації в досягненні тих або інших політичних цілей.

4 Методи політологічного дослідження.

Діяльність людей у будь-якій її формі (наукова, практична й т.д.) визначається цілим рядом факторів. Кінцевий її результат залежить не тільки від того, хто діє (суб'єкт) або на

що вона спрямована (об'єкт), але й від того, як відбувається даний процес, які способи, прийоми, засоби при цьому застосовуються.

Методи дослідження – це прийоми й способи досягнення певних ре-зультатів у практичній і пізнавальній діяльності.

Залежно від конкретної мети дослідження політологія вибирає різні прийоми й способи аналізу, яких досить багато. Умовно методи, використовувані при вивченні політичних явищ і процесів, можна розділити на загальнотеоретичні й конкретно-емпіричні (див. мал. 1.3).

В реальних дослідженнях всі методи взаємно переплітаються, доповнюючи один одного.

До групи загальнотеоретичних методів відносяться інституціональний, історичний, системний, порівняльний, психологічний, біхевіористський й ін.

Інституціональний метод орієнтований на вивчення взаємодії політичних інститутів: держави, її органів, політичних партій й інших громадських організацій. Аналіз будується, виходячи зі сформованих і суспільно вкорінених політичних форм і формальних правил прийняття рішень.

Історичний метод заснований на вивченні політичних явищ у їхньому розвитку. Достоїнство історичного методу полягає насамперед у тому, що він дає можливість вивчати політичні процеси в контексті тієї історичної обстановки, у якій вони виникають і розвиваються. Також цей метод дозволяє аналізувати неодноразово повторювані в історії явища (наприклад, війни й революції).

Використовуючи історичний метод, дослідники мають можливість узагальнювати сучасний історичний досвід розвитку політичних систем. Аналіз різних етапів у русі політичних процесів дозволяє виявити закономірності в їхньому розвитку.

Важливість застосування в політичному аналізі історичного методу у великій мірі обумовлена потребами політичної практики. Своєчасне й правильне його застосування дозволяє уникнути проявів волюнтаризму й суб'єктивізму в політиці.

Порівняльний метод. Для того щоб зрозуміти істинну сутність світу політичного, необхідно вивчати різні форми його прояву в різних країнах і регіонах, соціально-економічних, суспільно-історичних ситуаціях, у різних націй і народів і т.д. У цьому контексті як об'єкти порівняльного аналізу можуть виступати не тільки політична система у всій цілісності, її форми, типи й різновиди, але і її конкретні складові. А це державні структури, законодавчі органи, партії й партійні системи, виборчі системи, механізми політичної соціалізації й т.д. Сучасні порівняльні політичні дослідження охоплюють десятки, а то й сотні порівнюваних об'єктів, проводяться з використанням як якісних підходів, так і новітніх математичних і кібернетичних засобів збору й обробки інформації.

Існує кілька різновидів порівняльних досліджень: кросснаціональні порівняння орієнтовані на зіставлення держав один з другою; порівняно орієнтований опис окремих випадків; бінарний аналіз, заснований на порівнянні двох (найчастіше схожих країн); кросскультурні й кроссінституційні порівняння, націлені відповідно на зіставлення національних культур й інститутів.

Системний метод акцентує увагу на цілісності політики й характері її взаємин із зовнішнім середовищем. Найбільш широке застосування системний метод знаходить при дослідженні складних об'єктів, що розвиваються, – багаторівневих, як правило, таких що самоорганізуються. До них, зокрема, і відносяться політичні системи, організації, інститути. При системному підході об'єкт розглядається як безліч елементів, взаємозв'язок яких обумовлює цілісні властивості цієї безлічі. Наприклад, серед політичних інститутів важливе місце належить державі. При її аналізі основний акцент робиться на виявленні різноманіття зв'язків і відносин, що мають місце як усередині держави (системи), так й у її взаєминах із зовнішнім оточенням (іншими політичними інститутами усередині країни,

державами).

За допомогою системного методу вдається також чітко визначити місце політики в розвитку суспільства, її найважливіші функції, можливості при здійсненні перетворень.

Однак системний метод малоефективний при аналізі поведінки окремих особистостей у політиці (наприклад, ролі лідера), при розгляді конфліктів і дослідженні кризових ситуацій.

Психологічний метод орієнтований на вивчення суб'єктивних механізмів політичного поведіння людей, їхніх індивідуальних якостей, рис характеру, а також на з'ясування типових механізмів психологічних мотивацій, ролі підсвідомих факторів у політичному житті.

Механізми підсвідомої мотивації досліджували багато вчених, але особлива роль у цьому напрямку належить З. Фрейду. На його думку, в основі дій людини лежать несвідомі потяги до насолоди сексуальної властивості (лібідо). Але вони вступають у протиріччя з розповсюдженими соціальними обмеженнями. Виникаючи на цьому ґрунті незадоволеність і внутрішні конфлікти приводять до сублімації (тобто перемикання) енергії інстинктів у різні області життєдіяльності, у тому числі в соціально-політичну сферу.

У цілому психологізм відіграє значну роль у дослідженнях політичної сфери по ряду напрямків:

- вплив психологічних факторів на розробку й прийняття політичних рішень і на їхнє сприйняття громадянами;
- оптимізація образу влади або політичної системи;
- створення психологічних портретів лідерів;
- аналіз залежності політичної поведінки громадян від їхнього включення в соціальне середовище;
- дослідження психологічних характеристик різних соціальних груп (етносів, класів, груп інтересів, юрби, демографічних і т.п.) і ін.

Своєрідну революцію в політичній науці зробив біхевіористський метод. Біхевіоризм (з англ. "поведіння") – у буквальному значенні наука про поведінку. Суть біхевіоризму полягає у вивченні політики за допомогою конкретного дослідження різноманітної поведінки окремих особистостей і груп. Вихідним положенням біхевіоризму є твердження про те, що поведінка людини є реакція на вплив зовнішнього середовища. Цю реакцію можна спостерігати й описати. Політика, стверджують біхевіористи, має особистісний вимір. Колективні, групові дії людей, так чи інакше, зводяться до поведінки конкретних особистостей, що є головним об'єктом політичного дослідження. Біхевіоризм відкидає політичні інститути як об'єкт дослідження й визнає такими поведінку індивідів у політичних ситуаціях.

Біхевіоризм зіграв значну роль у становленні й розвитку порівняльної й прикладної політології. Саме в рамках біхевіоризму одержали всебічний розвиток конкретно-емпіричні методи, використовувані політичною наукою.

До групи конкретно-емпіричних методів відносяться: опитування населення, аналіз статистичного матеріалу, вивчення документів, ігрові методи, математичне моделювання, вивчення фольклору (частівок, анекдотів і т.п.) і ін.

Опитування населення, які проводяться як у формі анкетування, так й інтерв'ювання, дають багатий фактичний матеріал для виявлення різного роду закономірностей. А їхній ретельний аналіз дає можливість робити політичні прогнози.

Аналіз статистичних матеріалів дозволяє одержувати досить надійні результати при виявленні тенденцій розвитку політичних процесів.

Вивчення документів включає аналіз офіційних матеріалів: програм партій, стенограм засідань уряду й парламентів, різного роду звітів, а також щоденників, мемуарів. Значний інтерес можуть представляти кіно-фотодокументи, плакати.

Застосування ігрових методів дає можливість зімітувати розвиток того або іншого політичного явища (переговори, конфлікт і т.п.). Це дозволяє дослідникам розкрити

внутрішні механізми досліджуваного явища, видати рекомендації для прийняття рішень.

Метод математичного моделювання складається з дослідження політичних процесів й явищ шляхом розробки й вивчення моделей. Наприклад, по призначенню виділяють вимірювальні, описові, пояснювальні й передбачувальні моделі.

Сьогодні, у зв'язку з удосконалюванням ЕОМ і програмних технологій, моделювання політичних макро- і мікропроцесів стало одним з першорядних напрямків у розвитку методології політичної науки.

Вивчення фольклору: анекдотів, частівок, поговірок і т. п. дає змогу одержати унікальний матеріал для політичних досліджень, допомагає зрозуміти відношення широких верств населення до тих чи інших політичних діячів, до прийнятих політичних рішень.

Роль політології особливо зростає в умовах реформуючого суспільства, коли доводиться вносити серйозні зміни в структуру політичної системи, у зміст політичного процесу й характеру влади. Політологія допомагає вирішувати виникаючі на цьому шляху проблеми, регулювати суспільну свідомість і контролювати політичне поведіння різних груп людей.

Особливе значення політологія має для конкретної людини в суспільстві, яке тільки створює демократичні засади життя. Політологія збагачує особистість політичним досвідом, формує свідомого та самостійного суб'єкта історичного процесу.

Питання для самоперевірки:

1. Яка структура політики? Охарактеризуйте її основні елементи.
2. Що вивчає політологія?
3. Проаналізуйте зв'язок політології з тими науками, які ви вивчаєте в своєму вузі.
4. Визначте головні категорії політології.
5. Які з функцій політології, на Ваш погляд, є найважливішими для су-часного українського суспільства і чому?
6. Які методи дослідження використовує політологія?
7. Яка роль політології у Вашій професійній підготовці?